

**РЕПУБЛИКА СРПСКА
МИНИСТАРСТВО ПОЉОПРИВРЕДЕ,
ШУМАРСТВА И ВОДОПРИВРЕДЕ**

**ПРАВИЛНИК
О ДОЗВОЉЕНИМ КОЛИЧИНАМА ОПАСНИХ И ШТЕТНИХ МАТЕРИЈА У
ПОЉОПРИВРЕДНОМ ЗЕМЉИШТУ И ВОДИ ЗА НАВОДЊАВАЊЕ И
МЕТОДАМА ЗА ЊИХОВО ИСПИТИВАЊЕ**

Бања Лука, мај 2016. године

На основу члана 17. став 3. Закона о пољопривредном земљишту („Службени гласник Републике Српске“, бр. 93/06, 86/07, 14/10 и 05/12) и члана 82. став 2. Закона о републичкој управи („Службени гласник Републике Српске“, бр. 118/08, 11/09, 74/10, 86/10, 24/12 и 121/12), министар пољопривреде, шумарства и водопривреде, у сарадњи са министром здравља и социјалне заштите, доноси

ПРАВИЛНИК
О ДОЗВОЉЕНИМ КОЛИЧИНАМА ОПАСНИХ И ШТЕТНИХ МАТЕРИЈА У
ПОЉОПРИВРЕДНОМ ЗЕМЉИШТУ И ВОДИ ЗА НАВОДЊАВАЊЕ И МЕТОДАМА
ЗА ЊИХОВО ИСПИТИВАЊЕ

Члан 1.

Овим правилником прописују се максимално дозвољене количине опасних и штетних материја у пољопривредном земљишту и води за наводњавање и методе за њихово утврђивање, са циљем да се земљиште заштити од загађивања и деградације и одржи у стању које га чини повољним стаништем за узгој биљака и производњу безбједне хране и хране за животиње.

Члан 2.

(1) Опасне и штетне материје у пољопривредном земљишту у смислу овог правилника су материје чије повећано присуство у пољопривредном земљишту штетно утиче на квалитет тог пољопривредног земљишта и онемогућава његову употребу у предвиђене сврхе.

(2) Опасне и штетне материје у пољопривредном земљишту су: тешки метали и потенцијално токсични елементи (кадмијум [Cd], хром [Cr], бакар [Cu], кобалт [Co], жива [Hg], никл [Ni], олово [Pb], цинк [Zn], молибден [Mo], бор [B], баријум [Ba], талијум [Tl], ванадијум [V], арсен [As], сумпор [S] и флуор [F]), органске загађујуће материје, укључујући и дуготрајне органске загађујуће материје (енгл. Persistent Organic Pollutants – POPs).

(3) Опасне и штетне материје у води за наводњавање дефинисане су прописом који уређује класификацију вода и категоризацију водотока.

(4) Извори загађења су: индустријска производња и услуге, индустријски отпад, градски отпад, нафтна индустрија, рударство, електране, складишта, војна индустрија, саобраћај, транспортни изливи, пољопривредна дјелатност и друго.

Члан 3.

Појмови употријебљени у овом правилнику имају следеће значење:

1) пољопривредно земљиште је земљиште које се користи за пољопривредну производњу под којим се подразумеивају сви слојеви земљишта од површине до матичног супстрата.

2) загађеност пољопривредног земљишта је стање које настаје:

1. неодговарајућом примјеном супстанци које се уносе у пољопривредно земљиште у процесу пољопривредне производње у смислу неодговарајућих количина, времена примјене и услова у земљишту,

2. уношењем различитих чврстих, течних и гасовитих отпадних материја, које доводе до повећања концентрације опасних и штетних материја у земљишту,

неусловности земљишта за пољопривредну производњу и проузрокују штету по

животну средину и/или здравље људи,
3. у природном процесу педогенезе.

Члан 4.

(1) Максимално дозвољене количине (МДК) укупног садржаја тешких метала и потенцијално токсичних елемената у пољопривредном земљишту, изражено у mg/kg сувог земљишта прописане су у Табели 1, која се налази у Прилогу 1. овог правилника и чини његов саставни дио.

(2) За тешке метале кадмијум (Cd), цинк (Zn) и никл (Ni), уколико је рН вриједност глиновитог земљишта мања од шест, тада се примјењује гранична вриједност прописана за прашкасто-иловаста земљишта, а уколико је рН вриједност прашкасто-иловастог земљишта мања од шест тада се примјењује гранична вриједност прописана за пјесковита земљишта.

(3) За тешке метале олово (Pb) и хром (Cr), уколико је рН вриједност глиновитог земљишта мања од пет, тада се примјењује гранична вриједност прописана за прашкасто-иловаста земљишта, а уколико је рН вриједност прашкасто-иловастог земљишта мања од пет тада се примјењује гранична вриједност прописана за пјесковита земљишта.

(4) За тешке метале жива (Hg) и бакар (Cu), уколико је садржај хумуса глиновитог земљишта мањи од 3%, тада се примјењује гранична вриједност прописана за прашкасто-иловаста земљишта, а уколико је садржај хумуса прашкасто-иловастог земљишта мањи од 3%, тада се примјењује гранична вриједност прописана за пјесковита земљишта.

(5) Да би могао бити извршен одабир адекватне вриједности МДК укупног садржаја тешких метала и потенцијално токсичних елемената у пољопривредном земљишту из Табеле 1, Прлогу 1, потребно је извршити и сљедеће анализе земљишта:

- 1) механички састав,
- 2) реакцију земљишта (рН у води) – за тешке метале: кадмијум (Cd), цинк (Zn), никл (Ni), олово (Pb) и хром (Cr),
- 3) садржај хумуса – за тешке метале: жива (Hg) и бакар (Cu).

(6) Резултати испитивања садржаја тешких метала и потенцијално токсичних елемената у пољопривредном земљишту изражавају се степеном оптерећености земљишта – Соз (%), који се израчунава на основу сљедеће формуле – Соз (%) = (укупан садржај тешких метала у земљишту : максимално дозвољене количине) · 100.

(7) За интерпретацију резултата испитивања садржаја тешких метала и потенцијално токсичних елемената у пољопривредном земљишту користе се сљедеће класе и критеријуми у зависности од степена оптерећености (% Соз):

- 1) I класа – чисто неоптерећено земљиште: Соз до 25%,
- 2) II класа – земљиште ниске оптерећености: Соз од 25,01% до 50%,
- 3) III класа – земљиште осредње оптерећености: Соз од 50,01% до 100%,
- 4) IV класа – земљишта високе оптерећености, изнад МДК: Соз од 100,01% до 200%,
- 5) V класа – земљиште врло високе оптерећености: Соз више од 200%.

(8) У зависности од утврђене класе оптерећености пољопривредног земљишта тешким металима и потенцијално токсичним елементима, препоручују се сљедеће мјере за даље кориштење, санацију, рекултивацију пољопривредног земљишта:

- 1) I класа – нису потребне додатне мјере,
- 2) II и III класа – повећати превентивне мјере за спречавање уноса тешких метала и потенцијално токсичних елемената кроз поштовање принципа добре пољопривредне праксе,
- 3) IV класа – додатним анализама утврдити поријекло загађења (природно

или дјеловањем човјека), извршити анализе биљног материјала и на основу добијених резултата предузети потребне мјере (препоручити пољопривредне биљне врсте за гајење, поштовање принципа добре пољопривредне праксе),

4) V класа – додатним анализама утврдити поријекло загађења (природно или дјеловањем човјека), извршити анализе биљног материјала и на основу добијених резултата предузети потребне мјере (извршити мјере санације и рекултивације, препоручити пољопривредне биљне врсте за гајење).

Члан 5.

(1) Максимално дозвољене количине (МДК) органских загађујућих материја у земљишту изражено у mg/kg сувог земљишта прописане су у Табели 2, која се налази у Прилогу 2. овог правилника и чини његов саставни дио.

(2) Загађено пољопривредно земљиште сматраће се санираним уколико укупни садржај органских загађујућих материја, укључујући и дуготрајне органске загађујуће материје, након санације буде испод вриједности МДК наведених у Прилогу 2.

Члан 6.

(1) Поступци узимања просјечног узорка пољопривредног земљишта у оквиру спровођења трајног праћења стања загађења пољопривредног земљишта регулисани су прописима о условима, начину и методама за испитивање плодности пољопривредног земљишта и утврђивања количине минералних ђубрива и пестицида.

(2) Код загађења пољопривредног земљишта изазваног акцидентним догађајима, ради процјене насталог загађења потребно је извршити узорковање земљишта на дијелу парцеле захваћеном акцидентним загађењем и узорковање на истој парцели, али на дијелу који није захваћен акцидентним загађењем.

(3) Узимање просјечних узорака земљишта врши се након механичког уклањања видљивог дијела материје која је потенцијални загађивач, а након тога узимање просјечних узорака земљишта врши се са сваких 10 cm дубине до матичног супстрата.

(4) Чување просјечног узорка пољопривредног земљишта прописано је прописима о условима, начину и методама за испитивање плодности пољопривредног земљишта и утврђивању количине минералних ђубрива и пестицида.

Члан 7.

(1) Утврђивање укупног садржаја опасних и штетних материја у пољопривредном земљишту врши се потврђеним и међународно признатим методама испитивања које користе следеће технике:

- 1) спектрометрија (спектрофотометрија; атомска апсорпциона спектрофотометрија – AAS; индуктивно спрегнута плазма – ICP; ICP – масена спектрометрија ICP - MS),
 - 2) стрипинг волтаметрија,
 - 3) гасна, течна или јонска хроматографија,
 - 4) гравиметрија,
 - 5) јон-селективним електродама.
- (2) Методе испитивања реакције земљишта (pH), садржаја хумуса и механичког састава регулисане су прописима о условима, начину и методама за испитивање плодности пољопривредног земљишта и утврђивању количине минералних ђубрива и пестицида.

Члан 8.

(1) Заштита пољопривредног земљишта од загађења спроводи се поштовањем принципа добре пољопривредне праксе, забраном, ограничавањем и спречавањем уношења опасних и штетних материја које загађују земљиште, као и предузимањем других мјера за очување пољопривредног земљишта.

(2) Заштита пољопривредног земљишта од загађења има циљ одржавање земљишта у стању које га чини повољним за производњу здравствено исправне хране, те очување биљног и животињског свијета и животне средине у цјелини.

(3) Ради заштите пољопривредног земљишта од загађења спроводи се испитивање и трајно праћење стања загађења пољопривредног земљишта према Програму Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде.

(4) Физичка и правна лица која загаде пољопривредно земљиште дужна су да плате трошкове контроле, трошкове спровођења активности санирања пољопривредног земљишта од штетних материја које су проузроковале штету на пољопривредном земљишту и предузму одговарајуће мјере превенције од загађења.

Члан 9.

Максимално дозвољене количине (МДК) опасних и штетних материја у води за наводњавање из члана 2. став 3. овог правилника представљају вишу вриједност у интервалу за 3. класу квалитета површинских вода прописану Прописом о класификацији вода и категоризацији водотока.

Члан 10.

Аналитичке методе за одређивање опасних и штетних материја из члана 2. став 3. овог правилника дефинисане су прописом који уређује област испитивања квалитета површинских и подземних вода.

Члан 11.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Српске“.

Број:

МИНИСТАР

Датум:

Проф. др Стево Мирјанић

ПРИЛОГ 1.

Табела 1. Максимално дозвољене количине (МДК) садржаја тешких метала и потенцијално токсичних елемената у пољопривредном земљишту, изражено у mg/kg сувог земљишта

Тешки метали и потенцијално токсични елементи (укупни облик)	Максимално дозвољене количине у зависности од текстуре зељишта (mg/kg)		
	Пјесковито земљиште	Прашкасто-иловасто земљиште	Глиновито земљиште
Кадмијум (Cd)	0,5	1	2
Хром (Cr)	40	80	120
Бакар (Cu)	60	90	120
Жива (Hg)	0,5	1	1,5
Никл (Ni)	30	50	75
Олово (Pb)	50	100	150
Цинк (Zn)	60	150	200
Кобалт (Co)	30	45	60
Молибден (Mo)	10	15	20
Арсен (As)	10	15	20
Баријум (Ba) и његова једињења	60	80	100
Ванадијум (V)	30	40	50
Талијум (Tl)	0,5	1	1
Бор (B)	30	40	50
Сумпор (S)	300	400	500
Флуор (F)	150	250	350

Табела 2. Максимално дозвољене количине (МДК) органских загађујућих материја у пољопривредном земљишту, изражено у mg/kg сувог земљишта

Појединачна и укупна концентрација полицикличних ароматских угљоводоника – ПАХ	
Нафтален	0,1
Аценафтален	0,1
Флуорен	0,1
Фенантрен	0,2
Антрацен	0,1
Флуорантен	0,2
Бензо(а)антрацен	0,2
Бензо(а)пирен	0,2
Бензо(б)флуорантен	0,2
Бензо(к)флуорантен	0,2
Бензо(г,х,и)перилен	0,2
Кризен	0,2
Дибензо(а,х)антрацен	0,1
Индено(1,2,3-с,д)пирен	0,2
Пирен	0,2
Сума ПАХ-ова за лакша и скелетна земљишта	1
за тешка земљишта	2
Укупна концентрација полихлорованих бифенила – РСВ	
РСВ = РСВ 28 + РСВ 52 + РСВ 101 + РСВ 118 + РСВ 138 + РСВ 153 + РСВ 180	0,2
Инсектициди на бази хлорованих угљоводоника	
DDT/DDD/DDE (укупна концентрација = DDT + DDD + DDE)	0,1
Дрини (укупна концентрација = алдрин + диеалдрин + ендрин)	0,1
НСН једињења (укупна концентрација = алфа-НСН + бета-НСН + гама-НСН + делта-НСН)	0,1
Хербициди	
Атразин	0,01
Симазин	0,01
Укупни нафтни угљоводоници (сума C ₁₀ -C _n) за лакша и скелетна земљишта	1.000
за тешка земљишта	2.000